

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Palæmone Anachoreta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

DE S. ALEXANDRO MARTYRE, EPISCOPI FIRMANO, IN PICENO.

XI JANUARI.

Martyrologium Romanum : III Id. Januarii, Firmi in Piceno S. Alexandri Episcopi et Martyris. Acta ejus videntur intercidisse, urbe Firmana a Frederico I, Imperatore incensa. Hæc de eo scribit Ferrarius in catalogo Sanctorum Italia, et ex tabulis Ecclesie Firmanæ: Alexander Firmanus patria, ex Sinigarda familia fuisse traditur: qui factus Firmanæ Ecclesie Episcopus, ab hostibus fidei Catholice, haud procul ab urbe, in via quæ ad

cœnobium S. Savini ducit, ob ejusdem fidei defensionem interfectus, martyrio coronatus est. Cujus corpus in basilica Metropolitana, in arca marmorea conditum quiescit : ubi epitaphium litteris Longobardicis scriptum hoc legitur : HIC JACET RECONDITUM BEATISSIMUM CORPUS GLORIOSI MARTYRIS ET EPISCOPI ALEXANDRI. Cujus memoria III Id. Januarii Firmi celebratur, prout in Romano Martyrologio annotatur.

DE S. PALÆMONE ANACHORETA.

SECOLO IV.
XI JANUARI.
S. Palæmonis
natalis.

Natalem Palæmonis Abbatis consignat hoc die Martyrologium Romanum, hic verbis : In Thebaidæ S. Palæmonis Abbatis, magistri S. Pachomii. Quædam de eocommemorat scriptor vitæ S. Pachomii, qui infra num. 8, quæ scribit testatur se didicisse a sanctis hominibus Dei, qui simul cum Pachomio multo tempore erant morati. Eam vitam Latine vertit Dionysius Exiguus initio sexti seculi, accurate in vitis PP. edidit Rosweydydus noster; nos post Rosweydydum mortem cum aliis aliquot mss. contulimus. Eam XIV Maii dabimus, hic illa solum excerpimus, quæ ad Palæmonem pertinent. Eadem vita a Lipomano et Surio edita est alio interprete; in ea passim pro Palæmone Palamon appellatur.

Res gestæ.

VITA

EX HISTORIA VITÆ S. PACHOMII.

CAPUT I.

S. Palæmon monachum consecrat
S. Pachomium.

a
b
c
Pachomius
baptizatur, ad
studium pie-
tatis excita-
tur.

Constantinus Imperator pietate ac fide, qua Christo credidit, a victoriam de hostibus consecutus, tirones jussit absolvi. Sic Pachomius optata sibi libertate concessa, protinus ad Thebaidis ulteriora regreditur: et ingressus ecclesiam, quæ est in vico, cui cognomen est b Chinoboscium, fit illico catechumenus, et post paullulum gratiam lavacri vitalis adipiscitur: et ipsa nocte, qua mysteriis sacris imbutus est, vidit in somnis veluti rorem cælitus allapsam suam replese dexteram, c et in mellis crevisse pinguedinem: audivit quoque vocem dicentem sibi: Considera Pachomi quod geritur. Est enim hoc signum gratiæ quæ tibi a Christo collata est. Hinc itaque divino inflammatus affectu, et ex dilectionis jaculo salubri vulnere sanciatu, totum se disciplinis atque institutionibus divinis subjugavit.

Adit S. Palæmonem, petitque fieri monachus.

2 Audivit autem quemdam anachoretam, cui nomen erat Palæmon, intra eremi secreta Domino servientem: ad quem confestim cum eo cupiens habitare, perrexit, et pulsans ostium cellulæ ejus, precabatur ingressum. Cui senex aliquantulum patefaciens aditum, dixit: Quid vis? aut quem quæris? Erat enim severo adspectu, propter quod multo tempore solitarius vitam rigidæ conversationis exegerat. Respondens autem Pachomius, ait: Deus me misit ad te, ut monachus fiam. Cui senior: Non potes hic, inquit, monachus fieri: non enim parva res agitur, si veri monachi conversatio casta pensetur; nam plures huc dudum venientes, affecti tædio, perseverantiæ non tenuere virtutem. Et Pachomius: Non sunt, inquit, æquales omnium mores: idcirco precor, ut

me digneris excipere: et processu temporis tam voluntatem meam, quam possibilitatem plenius approbabis. Et senior ait: Jam tibi præfatus sum, quod hic fieri monachus nullo modo possis: perge magis ad aliud monasterium; et cum tantisper ibidem continentie operam dederis, tunc ad me regredere, teque sine mora suscipiam.

3 Verumtamen adverte quod dico. Ego hic, fili, satis frugaliter vivo. Nam nimis ardua et durissima conversatione me castigo, nullius rei cibo utens, nisi tantum panis et salis; ab oleo autem et vino in totum prorsus abstineo. Vigilo dimidium noctis: quod spatium vel in oratione solemniori, vel in meditatione divinæ lectionis insumo: interdum quoque totam noctem duco pervigilem. Hæc autem audiens Pachomius, expavit; ut solent pueri magistrorum vereri præsentiam: sed gratia Domini roboratus, omnem hunc laborem tolerare proposuit, senique respondit: Credo in Domino Jesu Christo, qui mihi fortitudinem patientiamque præstabit, ut dignus efficiar tuis adjutus precibus, in sancta conversatione per omnia vitæ meæ curricula permanere.

4 Tunc S. Palæmon spiritualibus oculis intuens Pachomii fidem, tandem patefecit aditum: eumque suscipiens, habitu monachi consecravit. Morabantur ergo simul, abstinentiæ atque precibus operam dantes. Texebant quoque cilicia, et laborabant manibus suis, juxta beatum Apostolum, non tantum pro sua refectione vel requie, sed ut haberent unde tribuerent necessitatem patientibus. In vigiliis etiam cum nocturnas orationes celebrarent, si quando senior vidisset somno Pachomium premi, educens eum foras, arenam portare præcipiebat de loco ad alterum locum: et tali exercitio mentem ejus gravatam somni pondere sublevabat, instituens ac formans eum, ut sollicitus esset in precibus, dicens ei: Labora Pachomi, et vigila, ne quando (quod absit) ab hoc nunc incepto proposito te amoveat is qui tentat, et inanis fiat labor noster. Quæ cuncta Pachomius obedienter ac sollicitè suscipiens, ac de die in diem sancte continentie profectibus crescens, venerabilem senem nimis alacrem lætumque reddebat, ita ut Christo semper pro conversatione ejus gratias ageret.

a Debellati Maxentius anno Christi 312, sequenti Galerius Maximinus, sapius Licinius, qui tandem Thessalonice, quid novus res moliretur, anno 325 peremptus est, et finem dedit armorum civilium. Sed Maxentiano bello, non Liciniano, militasse Pachomium ostendit Rosweydydus in Notat. ad ejus vitam.

b Urbs est Thebaidis χηνοβωσκία, in Panopolitenomo, apud Ptolemæum, quæ a pascendis anseribus habere nomen videtur; est enim χην anser, et βόσκω pascō, et χηνοβωσκίον, locus ubi aluntur anseres. Verum Stephanus, ex Alexandri Egyptiacis, negat ullam eam esse illius appellationis causam, cum nemo isthuc pascat anseres viderit. Aliquoties in vita Pachomii mentio fit Chinobosciorum monasterii.

Palæmonis
abstinentia,
vigilia, pre-
ces.

Pachomium
monachi ha-
bitu conse-
crat.

Ephes. 4. 28.

Ejus somno-
lentiam pellit.

Chinoboscia.

c In

EX VITA S. PACHOMII. Lac et mel,

Vinum et lac, post baptis- mum.

c In primitiva Ecclesia baptizati mellis et lactis dulcedinem degustabant. Tertul. de corona militis, cap. 3. Inde suscepti lactis et mellis concordiam prægustamus. Et lib. 1, contra Marcionem, cap. 14, nec mellis et lactis societatem, qua suos infantat S. Hieronymus adversus Luciferianos cap. 4, id per traditionem in Ecclesis observari scribit ad infantie significationem. Sic in Occidentis Ecclesis lac et vinum præberi solere baptizatis idem testatur in cap. 55, Isaia ad significandum innocentiam et sapientiam. Consule Rosweydi Notas ad vitam Pachomii.

CAPUT II.

Pascha celebratum. Monachi arrogantia et incontinentia punita.

Per idem tempus sacratissimus dies Paschalis advenerat, et ait ad Pachomium senior : Quoniam cunctorum Christianorum universalis est ista festivitas, nobis quoque para, quæ usui nostro sunt congrua. Tunc ille promptus ad obtemperandum, id quod sibi præceptum est implevit : præter solitum namque parumper accipiens olei, cum salibus tritis admisenit. a Lapsanas enim, id est agrestia olera, et herbas alias præter oleum consueverant edere. Cum ergo præparasset, ait ad senem : Feci quod tua paternitas imperavit. Cumque post orationes B. Palæmon accessisset ad mensam, vidissetque olei apparatus cum salibus, fricans manibus frontem, et ubertim fundens lacrymas ait : Dominus meus crucifixus est, et ego nunc oleum comedam? Cumque rogaret eum Pachomius, ut modicum quid ex eo sumeret, nullatenus acquievit. Tunc pro more sale et pane allato ad manducandum pariter consederunt. Quæ senex Crucis Christi signo, sicut consueverat, benedicens, cibum uterque sumperunt, Domino gratias (ut par fuerat) humiliter exhibentes.

Lautioribus cibis, etiam in Paschate, abstinet ob Passionem Christi.

6 Una vero dierum, cum vigilantes simul Palæmon et Pachomius accederent ignem; quidam Frater superveniens, apud eos manere voluit. Qui cum susceptus esset, inter verba (ut fieri solet) erupit, et dixit : Si quis fidelis est ex vobis, stet super hos carbones ignis, et orationem Dominicam sensim lenteque pronuntiet. Quem B. Palæmon intelligens superbie tumore deceptum, commonuit, dicens : Desine Frater ab hac insaniam, nec tale quid ulterius loquaris. Qui correptione senis non solum non profecit in melius, sed plus elatione mentis inflatus, super ignem stare cepit audacter, nullo sibi penitus imperante: eratque conspicere, quomodo cooperante inimico humani generis, et Domino permittente, nequaquam perustus fuerit ignis acta. Hoc ipsum vero quod gessit impune, ad augmentum profecit ejus insaniam, secundum quod scriptum est : Ad pravos pravos vias mittit Dominus. Hoc itaque cum fuisset factum, postera die idem Frater mature proficiscens, ac velut exprobrans eis, aiebat : Ubi est fides vestra?

Reprehendit arrogantis monachi factum.

Prov. 28. Eccli. 2.

Hic a dæmone fœde delusus, in luxuriam consentit.

7 Post non multum vero temporis cernens diabolus, eum sibi per omnia mancipatum, et facile ad quæ vellet facinora eum posse impellere, transfiguravit se in mulierem pulchram, splendidis vestibus adornatam, et cepit ostium cellæ ejus vehementer extundere. Qui cum apperisset, ait ei diabolus in habitum mulieris immutatus : Obsecro te, quia nimis a creditoribus urgeor, et metuo ne me aliqua pericula comprehendant, recipias me in tuam cellulam, quoniam debitum solve nequeo, quatenus per te salva facta, gratias referam; Deus enim me direxit ad te. Qui a cœcitate mentis penitus obscuratus, nec valens discernere quis esset, qui sibi talia loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitium. Tunc hostis nostræ substantiæ, videns eum ad omne scelus esse præcipitem, immisit ei turpem concupiscentiam. Qui mox cessit inimici suggestionibus : et ejus, quasi muliebres, petivit amplexus. Quem spiritus immundus invadens, elisit atrociter : et revolutus super pavimento, veluti mortuus diu multumque permansit.

8 Post aliquantos autem dies tandem in se reversus,

et dementiæ propriæ sero poenitens, ad S. Palæmonem venit : et cum magno fletu quid sibi accidisset exposuit, vociferans et dicens : Agnosco, Pater, agnosco, quod ego causa perditionis meæ existam. Bene enim me commonere dignatus es, sed ego infelix, qui te audire contempsi. Quapropter obsecro, ut me sanctis orationibus tuis adjuvare digneris, ne sub ingenti periculo constitutum discerpat inimicus et perimat. Cumque ista cum lamentis prosequeretur et fletibus, et S. Palæmon Beatusque Pachomius lacrymas pro eo funderent compatientis affectu; subito correptus ab immundo spiritu, de conspectu eorum prosiliit, et per deserta discurrens agebatur infrenis. Pervenit autem ad civitatem b Panos nomine, ac deinceps in fornace balnei per amentiam sese præcipitans, incendio protinus interiit.

Implorat preces S. Palæmonis.

Misere perit.

b

a Proverbium Lapsana vivere, de tenui et paupere victu Dioscorides lib. 2, cap. 142, λαψάνων vocat; Cassianus lib. 4, instit. cap. 11 et 22, Lapsanium, et Lapsania appellat. b Panopolis Ptolomæo urbs Thebaidos.

Lapsana.

CAPUT III.

Pachomii virtutes et revelationes Palæmoni indicate. Hujus obitus.

Hæc audiens vidensque Pachomius, magis ac magis incubuit abstinentiæ tenere mensuram : et cum in omnibus, tum maxime in orationibus animum servare pervigilem, juxta illud quod scriptum est : Omnia custodia serva cor tuum : intantum, ut eum senex miraretur attonitus, quia non solum consuetam abstinentiæ regulam alacer extrinsecus exequabatur, sed etiam intrinsecus conscientiam suam juxta celestium formam studebat exhibere purissimam, sicut beatus Apostolus dicit : Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ: certus, ex hoc magnam sibi in cælestibus parare mercedem. Nam et cum divinas Scripturas legeret, memoriæque mandaret, non id passim negligentem faciebat, sed unumquodque præceptum solerter examinans, ac pia mente pertractans, studebat indies opere perficere, quæ memoria retentabat. Præcipue vero humilitatis ac patientiæ munere, et erga Deum proximumque purissima dilectione præ multis nitebatur excellere. Hæc autem aliaque ejus plurima didicimus a sanctis hominibus Dei, qui simul cum eo multo tempore sunt morati : quibus etiam vitæ spiritualis exempla contulerat, post lectionem divinæ legis, ea quæ ad edificationem animarum pertinent, diligenter exponens. Quæ quia multa sunt, et vires nostræ parvitatibus excedunt, non omnia præsentis stylo perscripsimus. Non enim sumus idonei, tanti viri merita eloquio pari depromere.

Pachomii perfectionis studium.

Prov. 4. 25.

2. Cor. 1. 12.

Attentio in lectione.

Alia ejus virtutes.

Patientia.

10 Igitur erga locum montis, ubi Sancti morabantur, plena spinis eremus adiacebat : ad quam sæpe Pachomius veniens ligna legere, super spinas nudis pedibus incedebat, et cum infingerentur ei plurimæ, lætabatur, patienter ac fortiter ferens, recolens quod Dominus noster in cruce clavis fuerit dignanter affixus. Diligebat autem anachoresim plurimum, frequenter expetens solitudinem; et illic diu in oratione persistens Domino supplicabat, ut tam se quam omnes homines ab universis inimici fraudibus clementer eriperet.

Amor solitudinis.

11 Quodam vero tempore contigit, ut Pachomius procul a cella sua progressus, veniret ad quemdam vicum, cui nomen est a Tabennense, in quo tunc nullus penitus habitator existebat. Ubi cum pro more diutius in orationibus perduraret, vox ad eum cælitus delata est, dicens : Mane hic o Pachomi, et monasterium construe. Venturi sunt namque ad te quamplurimi, tua cupientes institutione proficere; quibus ducatum præstabis, juxta regulam quam monstravero tibi. Et protinus apparuit Angelus Domini, deferens ei tabulam, in qua erat omnis forma institutionis adscripta, qua docendi forent, quicumque ad ejus magisterii

Divinitus jubetur monasterium construere.

Regulam ab Angelo accipit.

gisterii

gisterii studia pervenissent. Quam regulam Tabennenses hodieque custodiunt, eodem cibo semper utentes et habitu, ipsam quoque disciplinam sollicita circumspectione servantes. Nam monachi qui ibidem commanent, non solum more, sed et robore corporis, et locorum situ præceteris longe diversi sunt: et necesse est, eos diversam quoque regulam custodire.

12 Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quam illi divina gratia et merita vitæ contulerant, agnovit ad se cælitus delatam, Regulasque valde mirabiles approbavit. Tunc reversus ad venerabilem senem Palæmonem, retulit quemadmodum voce sit divina commonitus, obsecrans, ut secum pariter veniret ad locum, quo possent Domini mandata explere. Qui nolens eum in aliquo contristare, utpote carissimum filium, precibus ejus illico paruit, atque ad præfatam villam cum eo pervenit, modicamque ibi cellulam construentes, lætabantur in Domino, promissionum ejus beneficia præstolantes. Post aliquantum vero temporis ait Palæmon ad Pachomium: Quoniam cerno gratiam a Deo tibi collatam, et deinceps istic permanere disponis; veni statuas inter nos pactum, ut non dividamur ab invicem, sed quamdiu in hac luce versamur, visitatione nos consolemur assidua. Utrique placuit hæc pactio, quam omni tempore vitæ suæ tam beatus senex quam Beatus Pachomius sollicitius sunt executi.

13 Inter hæc venerabilis idem Palæmon dolore splenis, qui ex nimia continentia illi provenerat, toto corpore gravi cepit ægritudinis incommodo laborare. Nam sumebat escam, potu sæpius abstinens: item solummodo bibebat, nihil cibi percipiens. Rogatus igitur ab aliquibus Fratribus, qui ad eum gratia visitationis advenerant, ne penitus corpus debile frangeret, sed ei aliquantulum solatii pateretur impendi, tandem cessit orantibus, ut victu congruo attenuata membra refoveret. Sed non hoc diutius pertulit. Nam

graviore solito dolore splenis expertus, relicta ciborum insolentia, ad antiquum victum sine dilatione revertitur, dicens: Si Martyres Christi alii per frustra lacerati, alii capite cæsi, nonnulli etiam ignibus sunt cremati, et tamen usque ad finem fortiter pro fide toleraverunt; cur ego patientiæ præmia, parvis cedens doloribus, impatienter abiciam, et desiderio vitæ præsentis, afflictiones momentaneas inaniter expavescam? Denique suadentibus acquievi cibos insolitos sumere, qui mihi dolores auxerunt potius, quam ullam requiem præstiterunt. Recurram igitur ad prisca remedia, et continentiae subsidia non relinquam, in quibus est (ut ego certus sum) omnis post Deum requies et vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma suscepi, sed ob amorem Christi his certare disposui.

14 Sic itaque viriliter agens, intra mensem dierum valido languore consumptus est. Ad quem Pachomius veniens, fovebat eum ut patrem, deosculans pedes ejus, atque complectens; et veluti valefaciens, sic eum videbatur affari. Venerabilis autem senex, omni virtutum gratia cumulatus, et plenus dierum, sicut scriptum est, quievit in pace. Tunc sanctus Pachomius corpus ejus sepelivit: cujus anima suscepta choris Angelicis, ad cælos evecta est. Quo peracto, Pachomius ad proprium diversorium revertitur.

a *Cassianus lib. 4. Institutionum cap. 1. Quædam scilicet de Ægyptiorum, quadam Tabennensiotarum regulis admiscentes, quorum est in Thebaide cenobium, quanto numero copiosius cunctis, tanto conversationis rigore districtius. Siquidem in eo plusquam quinque millia Fratrum sub uno Abbate reguntur, et cap. 30. Monasterium Tabennensiotarum, expetivit, quod sciebat cunctis monasteriis esse districtius. Erat id ad ultimas partes Thebaidis, ut ibidem dicitur. Sub Syene, ut in epistola ad Lausum scribit Palladius. Fuit ut lib. 3 de vitis PP. ait Ruffinus, monasterium multorum in regione Tabennensiotarum Præpositus Pachomius. Erat isthic et monasterium seminarum, ut constat ex lib. 8, de vitis PP. libel. 48, num. 19.*

Mortuus.

Sepelitur a Pachomio.

Tabenna.

Cum Palæmone Tabennam pergit.

Invicem postea invicem sunt.

Palæmon agrotat.

Pristinam abstinentiam in morbo retinet.

DE S. HORTENSIO EPISCOPO.

XI JANUARI. *Martyrolog. ms. S. Hieronymi: Et depositio Hortensii Episcopi. Idem celebratur in ms. Martyrol. Hibernico conventus Dungallensis. Nihil alibi de eo legimus.*

DE S. THEODOSIO ANTIOCHENO, ABBATE MONASTERII IN SCOPULO.

CIRCITER
AN. CHR.
CXXXII.
XI JANUARI.
Duo hoc die
Theodosii Ab-
bates.

Duo hoc die celebrantur a Græcis Theodosii, ambo vitam initio anachoreticam auspicati, ambo deinde celebres fundatores cenobii; juniore nomen adhæsit Cenobiarchæ; seniori vero Antiocheni; inde namque ortus erat, e Cappadocia alter. Antiocheni hic duplicem vitam damus, unam e Menæis, alteram ex cap. 10, Philothei, seu libri 9, de vitis Patrum, auctore cævo Theodoro Cyri Episcopo. Submetimus de miraculis ab eodem patris caput 80, 81 et 85. Prati spiritualis, seu libri 10, de vitis Patrum, in quo libro frequens hujus S. Theodosii ejusque monasterii mensio fit, et variae anachoretarum, qui deinde in ejus monasterio vixerunt, virtutes et miracula describuntur, ut cap. 82, 83, 84, 86, 90, 91, 95 et 190, in quibus passim nominantur montes monasterii Abbatis S. Theodosii in Syria, et quidem eorum unus dicitur Phterigijs, supra Rosum, prope Priapen fluvium, et juxta monasterium Abbatis Theodosii in Scopulo. Multa tamen eodem libro narrantur de monasterio S. Theodosii Cenobiarchæ, quæ perperam in titulis capitum tribuantur monasterio S. Theodosii Antiocheni, sive in Scopulo.

VITA

Ex Menæis Græcorum.

Hic sanctus Pater noster diversus est asceta, seu anachoreta, a a priore Theodosio, civis Antiochenus, claris parentibus natus. Hic cum olim Dominicam vocem attentius audiret, relicta domo, opibus, cognatis, aliisque omnibus, silvas mari proximas ingressus, cellam angustissimam excitavit; vitamque solitariam amplexus, vestes cilicinas induit, gravesque ferro catenas interius, unam a cervice pendentem, alteram lumbos stringentem, singulasque alias in singulis manibus gestavit; precibusque et manuariis laboribus intentus, prava corporis desideria, fastumque, et alias improbas cupiditates domuit et fregit. Squalenti erat coma et ad pedes usque promissa. Conficiebat subinde sportulas; subinde b hortulos in rupe excolebat, olera que conserebat, ex quibus sibi et peregrinis adventantibus victum parabat.

2 Temporis autem progressu cum fama viri gloriae longe lateque spargeretur, hominumque concursus ad illum frequentes fierent, qui illius vitam et institutum sequi cupiebant, receptis illis solitudinem quasi in caelestem urbem convertit.

a
S. Theodosii patri, genus,

vita eremitica perquam austera,

externa exercitatio.

Discipuli.